

Motion till riksdagen 2023/24:2679

av **Camilla Hansén m.fl. (MP)**

Stärka teckenspråkets ställning i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda teckenspråkets aktuella ställning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att stärka svenskt teckenspråks ställning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för att stärka svenskt teckenspråk och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka rätten till utbildning i teckenspråk för döva och hörselskadade barn samt deras föräldrar och närstående och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utse Örebro kommun till försökskommun för teckenspråkigt förvaltningsområde och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationellt kunskapscentrum för teckenspråk och dövkultur och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I målen för svensk språkpolitik framgår bland annat att alla har rätt till ett språk, att utveckla och tillägna sig svenska språket samt att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråk. Svenskt teckenspråk fungerar som primärspråk respektive modersmål för döva och det är alltså en rättighet att använda teckenspråk som sitt primära språk respektive modersmål.

Språklagen innehåller bestämmelser om svenska språket, de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket, som innebär att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket. I lagen om nationella

minoriteter och minoritetsspråk regleras rätten att använda minoritetsspråk i olika sammanhang som vid vård och i domstolar.

Det behövs översyn av teckenspråkets ställning i Sverige

Det behövs aktuell och omfattande kunskap om den aktuella situationen för teckenspråk i Sverige, både för svenskt teckenspråk och för andra tecknade språk. Den senaste utredningen lämnades av Minoritetskommittén 1997 och i den betraktades inte teckenspråkiga som en språklig och kulturell minoritet, teckenspråk sågs som ett kommunikationsmedel för handikappade och man ansåg att teckenspråk inte behövde ett starkare formellt skydd.

Miljöpartiet menar att det har skett en omvälvande samhällsutveckling de senaste ca 25 åren sedan Minoritetskommitténs betänkande vad gäller teckenspråkets status, samhällets syn på mänskliga rättigheter i synnerhet och dövas rättigheter särskilt.

I samverkan med det döva och teckenspråkiga civilsamhället behöver regeringen utreda teckenspråkets ställning idag och på vilka olika sätt teckenspråkets ställning kan stärkas och överväga om status som nationellt minoritetsspråk är ett sätt att stärka teckenspråkets ställning. En utredning behöver beakta förutsättningarna för ett starkare och annorlunda utformat skydd för att döva och hörselskadade och andra teckenspråkiga ska uppnå full delaktighet och jämlikhet med andra i samhället t.ex. vid kontakter med vård och i rättsväsendet.

Strategi för att stärka teckenspråket

Teckenspråket behöver stärkas här och nu. Regeringen behöver återkomma med en strategi för att stärka teckenspråket utifrån dagens lagstiftning. Med stöd i språklagen och minoritetslagen kan stat, kommuner och regioner redan idag främja teckenspråk på liknande sätt som de nationella minoritetsspråken. Med en nationell strategi för att stärka teckenspråkets ställning sprids kunskapen till det offentliga, men ger också döva och teckenspråkiga stöd i deras språkliga rättigheter.

Utöka rätten till utbildning i teckenspråk för närstående

I Sverige föds ca 200 barn varje år som har hörselnedsättning eller dövhet, och ungefär lika många får en hörselskada under uppväxten. De allra flesta, 95–98 procent, har föräldrar som är hörande. Som förälder till barn med dövhet eller hörselnedsättning har man rätt till en grundutbildning i teckenspråk i regi av regionen. Man har också rätt till 240 timmars utbildning under barnets uppväxt (att jämföra med Norges 1 600 timmar). Det motsvarar 30 heldagar, eller 60 halvdagar – alltså en till två månader – under en barn- och ungdomstid som sträcker sig till 20-årsåldern. Utbildningen finansieras och följs upp av staten via Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), och den är studiemedelsberättigad. Miljöpartiet vill att utbildningen byggs ut och utökas, så att föräldrar och närstående kan fortsätta utbilda sig i teckenspråk i tillräcklig omfattning för att man faktiskt ska hinna lära sig ett språk och även vägleda sitt barn på väg mot vuxenlivet på det språket.

Det är inte bara närstående som behöver bättre förutsättningar till utbildning i teckenspråk, det gäller också de döva barn som är integrerade i hörande klasser.

Örebro kommun som teckenspråkigt förvaltningsområde

I Örebro kommun behandlar man teckenspråk som ett nationellt minoritetsspråk, och 2017 ansökte kommunen om att bli förvaltningsområde. Ansökan avslogs på grund av att svenskt teckenspråk inte är ett nationellt minoritetsspråk. Konsekvensen är att kommunen inte har rätt till statsbidrag för arbetet med den teckenspråkiga gruppen, utan finansierar stöd till berörda förvaltningar på annat sätt.

Regeringen bör möjliggöra för Örebro kommun och liknande kommuner som vill ligga i framkant när det gäller att stärka teckenspråkets ställning genom att prova olika metoder, till exempel att arbeta med teckenspråk på liknande sätt som med nationella minoritetsspråk eller andra sätt.

Nationellt kunskapscentrum för teckenspråk och dövkultur

Kunskapen om teckenspråk och dövkultur behöver öka. Att samla befintlig kompetens skulle vara en kraftsamling som synliggör och ökar kunskapen. Det finns kunskap kring teckenspråk och döva runt om i landet, framförallt hos de döva och teckenspråkiga själva, men kunskapen är ojämnt fördelad. Det finns ett fåtal olika myndigheter och institutioner med uppdrag inom relevanta områden, kommuner som ligger i framkant och ett aktivt teckenspråkigt civilsamhälle som skulle kunna ha en naturlig arena för möten och utveckling genom ett nationellt kunskapscentrum för teckenspråk och dövkultur.

Camilla Hansén (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Amanda Lind (MP)

Jan Riise (MP)